

LEDARE

Rymdens obestämdhet

CHRISTOFFER STEFFANSSON

För några månader sedan läste jag **Lars Jakobsons** roman *I den röda damens slott*: science fiction där historien omarbetas genom en frisk blandning av fakta och fiktion. Månlandningen sker redan 1949, mänskligheten når mars på 50-talet och börjar kolonisera planeten. Man upptäcker en civilisation och flera ödelagda städer – det visar sig att civilisationen dog ut redan 50 000 år tidigare, av oklara anledningar. Forskarna går vildsint in för att försöka reda ut levnadsförhållandena och kulturen, inte minst med att lära sig om språket, alfabetet och konsten. Men projektet slukar enorma summor pengar, och snart har de politiska vindarna strypt NASA:s kassaflöde. Bara en bråkdel av kolonisatorerna återvänder till jorden, 1200 av dem stannar kvar och bygger upp ett slags egen nation.

Huvudkaraktären i berättelsen är ändå en alldeles vanlig man som återvänder till sitt barndomshem efter att hans far har dött. Han ska städa ur hemmet, men håller samtidigt på att skriva en inledning till en bok om Mars. Hemmet väcker gamla minnen från barndomen: skumraskaffärerna som fadern höll på med, men även relationen till gamla barndomsvänner. Huvudkaraktären hade som barn en jämnårig brevvän, Douglas Ouyang, som han aldrig träffat – han blev en av dem som åkte till Mars och återvände. Douglas skickar ännu ibland brev, men huvudkaraktären har av oklara anledningar slutat svara. Och så följer en mängd andra stickspår. När jag hade läst färdigt boken var jag högst osäker på vad jag faktiskt upplevt.

Det finns en hel del mystik i boken, flera av karaktärerna drivs av en vilja att avtäckta något dunkelt, men inga klara svar framträder. Boken är förförisk på ett liknande sätt som en deckare, men det är inte så mycket narrativet som skapar lockelsen och spänningen. Som läsare drivs man snarare fram genom sidorna eftersom man vill komma underfund med vad temat i boken överhuvudtaget är och vilken form den egentligen har – en formmässig och tematisk deckare. Det är inte bara meddelandet som drar sig undan, utan själva mediet.

Det slår mig att den här obestämdheten kanske är ett sätt att vara trogen mot rymden själv. Rymden väcker fascination och nyfikenhet, men till skillnad från en deckare anar man att den aldrig kommer att ge uttryck åt något definitivt, att den snarare tycks bilda en projektionsyta för drömmar och fantasier av helt olika karaktär. Det här betyder förstås inte att det inte finns något intressant att säga om rymden, snarare tvärtom: det blir extra viktigt att reflektera över vårt förhållande till den. Samma sak vittnar rikedomerna av uppslagen i detta nummer av *Ikaros* om: bland annat rymdkartläggning, rymdfotografering, rymdturism, rymdrätt, konst, teknologi, politik och ekonomi. Förhoppningsvis kan texterna på ett motsvarande sätt som Jakobsons roman skapa friktion och öppna upp frågor – just därför gjorde boken ett intryck på mig, och just därför kan jag förvånas över att jag plötsligt än en gång dagdrömer om den.